

การค้ามนุษย์เด็ก กรณีศึกษาแรงงานเด็กชาวมียนมา ลาว และ กัมพูชา
Child Trafficking : A Case Study of Child Trafficking
from Myanmar Laos, and Cambodia

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ อุ่ทองทรัพย์¹

ประเทือง ช่วยเกลี้ยง²

Assistant Professor Kanokwan Uthongsap, Ph.D.³

Prathueng Chuaykliang⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอธิบายการค้ามนุษย์เด็ก มีวัตถุประสงค์สำคัญในการวิจัย 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ เงื่อนไข ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุน ให้เด็กหญิง เด็กชายชาวพม่า กัมพูชา และ ลาวเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ 2) เพื่อศึกษารูปแบบ และ วิธีการของการค้ามนุษย์เด็กชาวพม่า กัมพูชา และ ลาวเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาโลกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในเด็ก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสำรวจเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกต อย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กตกเป็นเหยื่อขบวนการค้ามนุษย์ คือ ความยากจน ส่วนรูปแบบของการค้ามนุษย์พบว่าเป็นการค้ามนุษย์เพื่อบริการทางเพศ การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน การค้ามนุษย์ในงานประมง และการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับให้ขอทาน ส่วนวิธีการที่ทำให้เหยื่อเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์คือ การถูกลักพาตัว นายหน้า และการเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ด้วยความสมัครใจ สำหรับ แนวทางการพัฒนาโลกในการป้องกันและแก้ไขพบว่าประเทศไทยควรจะมีการบังคับใช้

---

¹ อาจารย์ประจำวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² องค์กรสมาคมเพื่อการพัฒนาสิทธิมนุษยชนและสิทธิผู้หญิง, ประเทศไทย

³ Lecturer, College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University, Thailand

⁴ Association for Human Rights and Women's Rights in Development (AWARD), Thailand

E-mail : kuthongsap@yahoo.com.au,

กฎหมายอย่างเข้มงวดตลอดจนเพิ่มบทลงโทษให้มากขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์
ในเด็กในระยะยาว

คำสำคัญ : การค้ามนุษย์เด็ก, เมียนมา, ลาว, กัมพูชา

Abstract

This article aims to explain the child trafficking with 3 objectives: 1) to conduct a comparative study of the conditions that encourage and support girls and boys from Myanmar, Cambodia, and Laos involving child trafficking; 2) to study forms and methods of the trafficking of children from Myanmar, Cambodia, and Laos, and 3) to study an approach to formulate mechanisms to prevent and tackle this child trafficking problem. This research is qualitative research methods, including document survey, in-depth interviews, and participant observation were employed. The study found that several causes of the child trafficking are poverty of families. The patterns of child trafficking found were mainly in the form of sex trafficking, forced labor, trafficking in fishery industry, and being forced to beg for money. The methods in which the victims were trafficked were abducting them from their homes, having recruiting dealers for child trafficking, and voluntarily involving child trafficking. The approach to formulate mechanisms to prevent and tackle this child trafficking problem is that Thailand should impose highly strict law enforcement and enforce greater penalties to prevent child trafficking in the long run.

Keywords : Child Trafficking, Myanmar, Laos, Cambodia

บทนำ

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตและเป็น การละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เนื่องจากเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีของความเป็น “มนุษย์” ให้เป็นเพียง “สินค้า” ที่มีการซื้อขาย และเอารัดเอาเปรียบโดยไม่คำนึงถึงสภาพ ร่างกาย จิตใจและความรู้สึก ตลอดจนไม่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของเหยื่อผู้ถูกระทำ ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการไร้มนุษยธรรมซึ่งส่งผล กระทบอย่างรุนแรงทั้งต่อบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ ครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ การค้ามนุษย์จึงเป็นการทำลายคุณค่าทางเสรีภาพและศักดิ์ศรีขั้นพื้นฐานของความเป็น มนุษย์ ทั้งในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศ สหรัฐอเมริกาที่ยึดถือและปกป้องคุณค่าทางเสรีภาพและศักดิ์ศรีขั้นพื้นฐานของความเป็น มนุษย์จึงมีการปฏิบัติการเชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ทั้งในประเทศ ของตนและนานาชาติโดยใช้กฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของปี 2000 (Trafficking Victims Protection Act 2000 : TVPA) ซึ่งมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับพิธีสาร เพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) อีกทั้งมีการจัดทำรายงานการค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Report : TIP Report) โดยกระทรวงต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อรายงานสถานการณ์การค้า มนุษย์ประจำปีในประเทศต่างๆ จำนวน 188 ประเทศ เพื่อเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งรายงาน การค้ามนุษย์เปรียบเสมือนคู่มือกำกับนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับ ปัญหาการค้ามนุษย์ รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคู่กับการใช้วิธีทางการทูตเพื่อโน้มน้าว ประเทศต่างๆ ให้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและดำเนินนโยบายให้ประสานสอดคล้องกัน เพื่อบูรณาการการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับสากล (ศิระ สว่างศิลป์, 2557) ใน ด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้น สหรัฐอเมริกาถือว่ารายงานการค้ามนุษย์ที่กระทรวง การต่างประเทศจัดทำขึ้น เป็นเครื่องมือและแผนกลยุทธ์ในการผลักดันให้สหรัฐอเมริกา และรัฐบาลของประเทศอื่น ๆ มีความรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ภายในประเทศตนและระหว่างประเทศโดยการจัดอันดับสถานการณ์และความร้ายแรง

ของปัญหาการค้ามนุษย์ในแต่ละประเทศเป็นสามกลุ่มคือ ระดับที่ดีที่สุด หรือ เทียร์ 1 (Tier 1) ระดับถัดมา คือ เทียร์ 2 (Tier2) และ ระดับ Tier 2 Watch List ส่วนระดับต่ำสุด คือ เทียร์ 3 (Tier3)⁵ สำหรับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทย พบว่าประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านสำหรับการค้าแรงงานผู้ชาย ผู้หญิงและเด็กเพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณี ทั้งนี้ประมาณการว่ามีแรงงานข้ามชาติในไทย 2-3 ล้านคน ส่วนใหญ่มาจากประเทศเมียนมา กัมพูชา และลาว ตามลำดับ จากการประมาณการขั้นต่ำเหยื่อหลายหมื่นคนซึ่งเข้ามาในประเทศไทยถูกบังคับ ชูเชี่ย หลอกหลวง ให้เข้าสู่การใช้แรงงานหรือถูกกดขี่ในอุตสาหกรรมทางเพศ ธุรกิจประมง และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง กิจกรรมสิ่งทอระดับล่าง โรงงานอุตสาหกรรม และการทำงานบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจประมงพบว่า ชาวเมียนมา และ กัมพูชา ตกเป็นเหยื่อในการบังคับเกณฑ์แรงงานในเรือประมงสัญชาติไทยที่ล่องเรืออยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และใกล้เคียง ส่วนการค้ามนุษย์ในเด็กที่พบในประเทศไทยที่สำคัญมีอยู่ 4 รูปแบบคือ 1) การค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณีทางเพศ ส่วนใหญ่บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อในการค้ามนุษย์ในรูปแบบนี้จะอยู่ในกลุ่มผู้หญิงและเด็กหญิงมากกว่าผู้ชาย 2) การค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศอื่น เช่นการรับจ้างอุ้มบุญ 3) การค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับทำงานเพื่อการเอาคนลงเป็นทาส หรือการบังคับใช้แรงงานโดยไม่เป็นธรรม และ 4) การค้ามนุษย์ในรูปแบบการลักพาเด็ก เพื่อบังคับให้ไปเป็นขอทาน การค้ามนุษย์ในเด็กที่พบในประเทศไทยพบว่าเด็กที่เป็นเหยื่อค้ามนุษย์ส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่นจากประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกบังคับ ชูเชี่ยหรือล่อลวงมาเช่นเดียวกัน จากการสำรวจแรงงานเด็กต่างชาติ สัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ในประเทศไทยที่ทำงานในภาคเกษตร กิจกรรมประมง

⁵ Tier หมายถึงการจัดระดับการดำเนินการของแต่ละประเทศต่อปัญหาการค้ามนุษย์ภายใต้มาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการค้ามนุษย์ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการค้ามนุษย์ ดังนั้น Tier 1 หมายถึง ประเทศที่รัฐบาลดำเนินการโดยสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการค้ามนุษย์ Tier 2 หมายถึง ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำแต่ได้ใช้ความพยายามอย่างมีนัยสำคัญในการปรับปรุงแก้ไข Tier 2 Watch List คล้ายกับ Tier 2 แต่เป็นประเทศที่มีเหยื่อการค้ามนุษย์จำนวนมากหรือเพิ่มขึ้นมาก หรือไม่มีหลักฐานว่าได้ใช้ความพยายามเพิ่มขึ้นในการต่อต้านการค้ามนุษย์ Tier 3 หมายถึง ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำและไม่ใช้ความพยายามอย่างมีนัยสำคัญ

โรงงานอุตสาหกรรม และทำงานรับใช้ในบ้าน พบว่า 1 ใน 4 เป็นการใช้แรงงานเด็กต่างชาติอายุต่ำกว่า 18 ปี แรงงานเด็กต่างชาติเหล่านี้เป็นแรงงานถูกแสวงประโยชน์โดยการถูกบังคับและถูกข่มขู่ว่าจะลงโทษ แรงงานเหล่านี้จำนวนมากถูกละเมิดสิทธิและอยู่ในสภาพลำบากจากเงื่อนไขการทำงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน เช่น การจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ การบังคับให้ทำงานล่วงเวลา การทำงานยาวนานต่อเนื่องและไม่มีวันหยุด และพบว่าแรงงานถูกกระทำรุนแรงทางกายและวาจาในระดับสูงจากนายจ้าง นอกจากนี้มีบางส่วนถูกค้ามนุษย์ ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศปลายทางอันดับหนึ่งของการค้าเด็กและผู้หญิงข้ามพรมแดน

จากสถานการณ์ความรุนแรงของการค้ามนุษย์เด็กที่เกิดขึ้น ส่งผลให้องค์การแรงงานระหว่างประเทศ กำหนดเป้าหมายโลกให้มีการดำเนินการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้เสร็จสมบูรณ์และหมดสิ้นไปทั่วโลกใน พ.ศ.2559 ตามการรับรองในที่ประชุมใหญ่องค์การแรงงานระหว่างประเทศสมัยที่ 87 จัดขึ้น ณ นครเจนีวา เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2542 มีข้อเสนอให้นำอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่าง ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กมาปฏิบัติควบคู่กับข้อเสนอแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 190 ที่เป็นแนวทางในการพิจารณาว่างานประเภทใดอาจถือให้เป็นงานอันตรายทั้งนี้ อนุสัญญาฉบับที่ 182 กำหนดรูปแบบของความเลวร้ายในการใช้แรงงานเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ไว้ 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) การใช้แรงงานเยี่ยงทาสในทุกรูปแบบ อาทิ การค้าหรือลักลอบค้าเด็ก การใช้แรงงานขัดหน้การใช้แรงงานเด็กในลักษณะของไพร่ตืดที่ดิน การบังคับใช้แรงงาน ตลอดจนการจัดการเด็กโดยการบีบบังคับเพื่อเป็นกำลังพลแก้ไขความขัดแย้งภายในประเทศ (2) การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี การผลิตสื่อลามกอนาจาร และเพื่อการแสดงลามกอนาจาร(3) การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะการผลิตและการลักลอบค้ายาเสพติด และ (4) การทำงานที่โดยลักษณะงาน หรือสภาวะแวดล้อมของงานที่เด็กทำนั้นมีโอกาสที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย และศีลธรรมของเด็ก

ถึงแม้ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันลงนามในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 โดยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นผลให้มิพันระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามกลับพบว่าสถานการณ์การค้ามนุษย์ในเด็กของประเทศไทยยังคงปรากฏอยู่อย่างชัดเจน จากรายงานการค้ามนุษย์ของประเทศไทยสหรัฐอเมริกาพบว่าในช่วงปี พ.ศ.2550-2552 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในระดับ Tier 2 ส่วนในปี พ.ศ.2553-2556 ถูกจัดอยู่ในระดับ Tier 2 Watch List ในปี พ.ศ.2557 และ 2558 พบว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในระดับ Tier 3 คือ กลุ่มประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายสหรัฐอเมริกา และไม่มี ความพยายามแก้ไข ปัญหา ส่วนในปี พ.ศ.2559 พบว่าสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยดีขึ้นโดย ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับอยู่ในระดับ Tier 2 Watch List อีกครั้ง อย่างไรก็ตามพบว่าสถานการณ์การค้ามนุษย์ในเด็กมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากอดีตถึงปัจจุบันพบว่า ปัญหาการค้ามนุษย์เด็กมีรูปแบบที่หลากหลายและมีความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นในการแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในเบื้องต้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ กระบวนการเข้าสู่การค้ามนุษย์เด็กว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนของปัญหา อันเป็นฐานข้อมูลในการศึกษาและพัฒนาระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เด็กที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ทบทวนกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ได้แก่ ชนกพล สกลผลตุงเขตต์ (2545) ศึกษาเรื่องการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีของหญิงและเด็ก ศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศและเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ พงษ์ธร สำราญ (2549) ศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณีในสถานบริการ อาบ อบนวด ทิชชี่ ระเบียบ (2555) ศึกษาเรื่อง กระบวนการค้าประเวณีหญิงข้ามชาติ: ศึกษากรณีหญิงต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐและคณะ (2558) ศึกษาเรื่องการค้าประเวณีจากประเทศในแถบอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทย ภัทราวรรณ เวชชศาสตร์ (2558) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ และ ศิระ สว่างศิลป์ (2557) ศึกษาแนวทางเสริมสร้างศักยภาพการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ของไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบ Trafficking Victims Protection Act 2000 ของสหรัฐอเมริกาและพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ผลการศึกษาทั้งหมดออกมาในทิศทางเดียวกัน คือ สาเหตุของการเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจที่ยากจน ภาวะหนี้สิน นอกจากนี้ยังพบว่าการขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย อีกทั้งกฎหมายมีบทลงโทษที่ไม่เหมาะสมกับความรุนแรงของปัญหา จึงทำให้สถานการณ์การค้ามนุษย์ไม่สามารถแก้ไขได้และกลุ่มผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ยังคงใช้ประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางนั่นเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาเรื่อง การค้ามนุษย์เด็ก กรณีศึกษาแรงงานเด็กชาวมียนมา ลาว และกัมพูชา มีวัตถุประสงค์ 3 ประการหลัก ได้แก่

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ เจ็อนไซ ปัจจัยที่ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กชาวมียนมา ลาว และกัมพูชา เข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ รูปแบบของการทำงานในแรงงานเด็กชาวมียนมา ลาว และกัมพูชาจากกระบวนการค้ามนุษย์
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนากลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในเด็ก

แนวคิด ทฤษฎี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้อ้างอิงความหมายของคำว่าแรงงานเด็กจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ซึ่งนิยามว่า แรงงานเด็กคือการใช้เด็กทำงานในลักษณะที่

ยอมรับไม่ได้เพราะเป็นงานที่เป็นอันตรายต่อเด็กหรือเอาเปรียบเด็กจนเกินไป แรงงานเด็กมีสามประเภทได้แก่ แรงงานที่ทำโดยเด็กที่มีอายุน้อยกว่าอายุขั้นต่ำสำหรับงานนั้น งานอันตรายที่มีผลเสียต่อร่างกาย จิตใจ หรือศีลธรรมของเด็ก และแรงงานเด็กรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดทุกลักษณะ ได้แก่ การใช้แรงงานเยี่ยงทาส การค้ามนุษย์ แรงงานชดหนี้และแรงงานบังคับ การบังคับเกณฑ์ แรงงานเพื่อการสงคราม การค้าประเวณี การผลิตสื่อลามก และกิจกรรมต่างๆ ที่ผิดกฎหมาย และจากการทบทวนกฎหมายแม่บทในเรื่องการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 และนิยามความหมายการค้ามนุษย์ไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime: UNTOC) ได้ระบุในพิธีสารฯ ข้อ 3 สามารถสรุปความหมายของการค้ามนุษย์เด็ก หมายถึง การค้ามนุษย์เด็กข้ามชาติ เป็นกระบวนการหรือการจัดการเพื่อการจัดหา จัดส่ง หรือบังคับ ข่มขู่ จับตัว ใช้อำนาจโดยมิชอบ ให้เงินหรือผลประโยชน์แก่ผู้ปกครอง หรือหลอกลวงโดยผู้เสียหายไม่เต็มใจ หรือผู้เสียหายเป็นเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และถูกหลอกลวงให้ยินยอมเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่สำคัญกระบวนการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการเดินทางย้ายถิ่นจากประเทศต้นทางเข้าสู่ประเทศปลายทางทั้งในรูปของการเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้ยังใช้แนวคิดหลักที่สำคัญ 5 แนวคิดคือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ Wurtenberger (มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, 2549) เห็นว่ามนุษย์โดยธรรมชาติพื้นฐานแล้วมีความแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นๆ ดังนั้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงมีอยู่เฉพาะตัวมนุษย์เท่านั้น และในปัจจุบันนี้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้กลายเป็นศีลธรรมขั้นสูงและเป็นหลักประกันการดำเนินชีวิตในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตตามปกติ หรือการใช้อำนาจทางการเมือง และอำนาจตามกฎหมายของรัฐ ส่วน Guenter Duerig (มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, 2549) ได้อธิบายคำว่า ศักดิ์ศรี ไว้ว่า หมายถึง มนุษย์ทุกคนเป็นมนุษย์โดยอำนาจแห่งจิตวิญญาณของเขาเอง ซึ่งทำให้เขาแตกต่างจากความเป็นอยู่ในสถานะธรรมชาติที่ปราศจากความเป็นส่วนบุคคล และการทำให้บรรลุเป้าหมายภายในขอบเขตส่วนบุคคลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลนั่นเอง ในอันที่จะ

กำหนดตนเองและในการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าความหมายของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต้องประกอบด้วยรากฐานอันเป็นสาระสำคัญ 2 ประการที่ไม้อาจแยกออกจากกันได้ คือ สิทธิในชีวิตร่างกายและสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาค 2) แนวคิดการให้เป็นแรงงานที่ถูกบังคับซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการคือ ความต้องการของนายจ้าง การเข้ามาของผู้ใช้แรงงาน และตลาดแรงงาน (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2549) 3) แนวคิดที่ว่าด้วยโลกาภิวัตน์กับกระบวนการกลายเป็นสินค้าของมนุษย์ ถึงแม้กระแสโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆทั่วโลก แต่ก็นำมาซึ่งโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกัน ท้ายที่สุดก่อให้เกิดเหยื่อเป็นผลจากการพัฒนา เช่น ปัญหาการว่างงาน และปัญหาอาชญากรรม สืบเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ในด้านแรงงานความต้องการแสวงหาโอกาสใหม่ให้กับชีวิต และความไม่เท่าเทียมในเรื่องผลตอบแทนของแรงงาน (ค่าจ้าง) ประกอบกับต้นทุนการเดินทางไปหางานยังสถานที่ต่างๆในโลกได้ลดลงอย่างมาก เป็นเหตุผลสำคัญที่ก่อให้เกิดการอพยพแรงงานไม่ว่าจะเป็นการอพยพแรงงานภายในประเทศ หรือแรงงานข้ามประเทศ แรงงานเหล่านี้มีทั้งแรงงานอพยพที่ถูกต้องตามกฎหมายและแรงงานหลบหนีเข้าประเทศ แม้ว่าค่าจ้างแรงงาน สวัสดิการ ความเป็นอยู่ของแรงงานอพยพเหล่านี้เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานท้องถิ่นแล้วจะดีกว่า แต่ก็ยังคงดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ในประเทศของตน จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดแนวโน้มการอพยพของแรงงานในทุกภูมิภาคของโลก ดังนั้นการอพยพย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับการค้ามนุษย์อย่างไม่อาจปฏิเสธได้ 4) ทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา เป็นทฤษฎีทางนิติปรัชญาที่เน้นบทบาทความสัมพันธ์ของกฎหมายต่อสังคม เป็นการพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของกฎหมายยิ่งกว่าการพิจารณาแต่เนื้อหาของกฎหมายซึ่งเป็นนามธรรมและที่สำคัญเป็นการเน้นบทบาทของกฎหมายไปในทางที่จะมุ่งสร้างกฎหมายให้เป็นกลไกของการปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนบุคคล รู돌ฟ์ ฟอน เยียร์ริง (Rudolf Von Jhering) นักนิติศาสตร์ชาวเยอรมันซึ่งเป็นที่ตั้งทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยาได้วางหลักพื้นฐานทฤษฎีนี้ว่า กฎหมายเป็นเพียงกลไกหรือวิธีการ (mean) ที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (end) โดยกฎหมายต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของ

สังคม และกลไกของกฎหมายมีบทบาทในการสร้างความสมดุล หรือการจัดลำดับชั้น ความสำคัญระหว่างประโยชน์ของเอกชนกับประโยชน์ของสังคม (จรัญ โฆษณานันท์, 2547) และ 5) แนวคิดการค้ามนุษย์กับองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติ แบ่งเป็น ค้ามนุษย์ที่มีใช้อาชญากรรมข้ามชาติ (เกิดในราชอาณาจักร) จะเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งมี MOU แก้ไขปัญหาความทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ระหว่างกัน และ การค้ามนุษย์ที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ (มีการกระทำคาบเกี่ยวกับนอกราชอาณาจักร) อำนาจหน้าที่จะเป็นของพนักงานอัยการ ซึ่งในประเด็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่คาบเกี่ยวกันในคดีการองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) (ศิริระ สว่างศิลป์, 2557)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กที่เคยตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จำนวน 33 คน แบ่งเป็น ชาวเมียนมา กัมพูชา และ ลาว จำนวนเท่าๆ กัน คือ 11 คน และเมื่อจำแนกตามเพศพบว่าแบ่งเป็นเด็กชายชาวเมียนมา 6 คน เด็กหญิง 5 คน เด็กชายชาวกัมพูชา 6 คน และ เด็กหญิง 5 คน ส่วนเด็กชายชาวลาว จำนวน 5 คน และ เด็กหญิง 6 คน

2. เครื่องมือวิจัย ใช้การสังเกต การสำรวจควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดสัมภาษณ์เหยื่อค้ามนุษย์ในเด็ก เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์การพัฒนาเอกชนทั้งในประเทศไทย กัมพูชา ลาว และ เมียนมา อีกทั้งยังทำการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นจากองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทย และ ประเทศต้นทางทั้ง 3 ประเทศ โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ รายงานการค้ามนุษย์ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

- การสัมภาษณ์เชิงลึกเหยื่อค้ามนุษย์ในเด็กจำนวน 33 คน ซึ่งแนวคำถามเกี่ยวข้องกับ เงื่อนไขปัจจัยที่ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดกระบวนการค้ามนุษย์ รูปแบบ

และกระบวนการค้ำมนุษย์ อีกทั้งยังได้ทำการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐ 7 องค์กร ได้แก่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระแก้ว ระนอง และอุบลราชธานี หน่วยงานละ 1 คน เจ้าหน้าที่สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (บ้านภูมิเวท) สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (บ้านศรีสุราษฎร์) บ้านพักเด็กระนอง และ Poipet Transit Center (PTC) นอกจากนี้ยังได้สัมภาษณ์องค์กรพัฒนาเอกชน 5 องค์กร ได้แก่ Cambodian Women’s Crisis Center (CWCC) มูลนิธิกระจกเงา ศูนย์ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภาคอีสาน องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน(International Organization for Migration: IOM) สำนักงานจังหวัดระนอง และมูลนิธิพิทักษ์สตรี (Alliance Anti Traffic: AAT) โดยแนวคำถามเกี่ยวข้องกับ ปัญหาและข้อจำกัดในการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ แนวทางการพัฒนากลไกในการป้องกัน ตลอดจนแนวทางในการเยียวยาช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

- ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อระดมความคิด โดยมีการจัดทำข้อมูลคือ การจำแนกกลุ่มข้อมูล พร้อมตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และ เรียบเรียงข้อมูล และการจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัย

- ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาผนวกกับแนวคิด ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการสังเคราะห์ข้อมูลให้เกิดแนวทางเพื่อสร้างให้เป็นแนวทางในการจัดการกับสภาพปัญหาต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มเหยื่อค้ามนุษย์เด็กชายเมียนมา กัมพูชา และลาว ในจังหวัดระนอง สระแก้ว และ อุบลราชธานี เนื่องจากทั้งสามจังหวัดเป็นพื้นที่ที่มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งมีช่องทางธรรมชาติที่เอื้อให้เหยื่อค้ามนุษย์เด็กสามารถเดินทางเข้ามาได้ง่าย โดยเริ่มศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2558 ซึ่งเป็นปีที่

ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับจากกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในอยู่ในอันดับ Tier 3 ต่อเนื่องกันสองปีจากปี พ.ศ.2557 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของประเทศไทยในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าเหยื่อค้ามนุษย์เด็กเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ ความยากจน และความด้อยโอกาสทางการศึกษา จากข้อมูลการศึกษาพบว่าเหยื่อค้ามนุษย์ในเด็กชาวเมียนมา กัมพูชา และลาว จำนวนทั้งหมด 33 คน โดยแบ่งเป็นชาวเมียนมา 11 คน แยกเป็นชาย 6 คน และ หญิง 5 คน ชาวกัมพูชา 11 คน แยกเป็นชาย 6 คน หญิง 5 คน และชาวลาวจำนวน 11 คน แยกเป็นชาย 5 คน และ หญิง 6 คน พบว่า อายุเฉลี่ยของผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ชาวกัมพูชามีอายุเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยอายุเฉลี่ยของผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ชาวเมียนมา เฉลี่ยที่ 14.2 ปี ชาวกัมพูชาเฉลี่ยที่ 12.6 ปี และ ชาวลาวเฉลี่ยที่ 15.5 ปี ส่วนข้อมูลทางด้านอัตราการรู้หนังสือพบว่าเหยื่อค้ามนุษย์เด็กชาวกัมพูชามีอัตราการรู้หนังสือต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับชาวเมียนมาและชาวลาว คือ เหยื่อค้ามนุษย์เด็กจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนอีก 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.2 เรียนหนังสือไม่จบประถมศึกษาปีที่ 1 และ อีก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่สี่ ส่วนเหยื่อค้ามนุษย์เด็กชาวเมียนมาพบว่ามีอัตราการรู้หนังสือในระดับปานกลาง คือ จบการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมต้น ซึ่งพบว่ามีเพียง 1 ราย เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 9.1 ส่วนอีก 6 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และไม่ได้เรียนหนังสือเลยจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 ในขณะที่เหยื่อค้ามนุษย์เด็กชาวลาว พบว่ามีอัตราการรู้หนังสือมากที่สุด คือ จบการศึกษาระดับมัธยมปลายจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 จบการศึกษาระดับมัธยมต้นจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 ไม่จบระดับประถมศึกษา 1 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 และ ไม่ได้เรียนหนังสือจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 9.11 และเมื่อดูขนาดครอบครัวของเหยื่อค้ามนุษย์เด็กชาวกัมพูชา พบว่าส่วนใหญ่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีลูกจำนวนมาก มีจำนวน 2

คนที่มาจากครอบครัวที่มีลูกเพียง 1-2 คน ในขณะที่จำนวน 4 คนมาจากครอบครัวขนาดกลางที่มีลูก 3-4 คน และ จำนวน 5 คนมาจากครอบครัวที่มีลูกมากกว่า 5 คนขึ้นไป ส่วนเหยื่อค้ำมนุษย์เด็กชาวลาวพบว่ามိถักษณะเช่นเดียวกับเหยื่อค้ำมนุษย์เด็กชาวกัมพูชา คือเหยื่อส่วนใหญ่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีลูกจำนวนมาก มีจำนวน 1 คนที่มาจากครอบครัวที่มีลูกเพียง 1-2 คน ในขณะที่จำนวน 2 คนมาจากครอบครัวขนาดกลางที่มีลูก 3-4 คน และ จำนวน 8 คนมาจากครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีลูกมากกว่า 5 คนขึ้นไปซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีลูกจำนวนมากประกอบกับพ่อแม่ต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจจึงมีสนับสนุนให้ลูกเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์เด็กเพื่อแลกกับเงินเพียงไม่กี่พันบาท ส่วนเหยื่อค้ำมนุษย์เด็กชาวเมียนมาพบว่ามีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงโดยเหยื่อค้ำมนุษย์เด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวขนาดเล็กที่มีลูกเพียง 1-2 คน จำนวน 6 คน ในขณะที่ 2 คนมาจากครอบครัวขนาดกลางที่มีลูก 3-4 คน และ เหยื่อจำนวน 3 คนมาจากครอบครัวใหญ่ที่มีลูกมากกว่า 5 คนขึ้นไป ถึงแม้เหยื่อเด็กชาวเมียนมาส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวขนาดเล็กแต่อย่างไรก็ตามพบว่าเหตุผลทางเศรษฐกิจ คือ ความยากจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พ่อแม่นำลูกเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์เด็ก เมื่อดูสถานภาพทางครอบครัวพบว่าเหยื่อค้ำมนุษย์เด็กชาวกัมพูชา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพปกติคือบิดามารดาอาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนอีก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพหย่าร้าง ส่วนอีก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 มาจากครอบครัวที่บิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต หรือเสียชีวิตทั้งสองคน ส่วนสถานภาพทางครอบครัวของเหยื่อค้ำมนุษย์เด็กชาวเมียนมา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพปกติคือบิดามารดาอาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนอีก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพหย่าร้าง ส่วนอีก 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 มาจากครอบครัวที่บิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต หรือเสียชีวิตทั้งสองคน แต่เมื่อดูสถานภาพทางครอบครัวของเหยื่อค้ำมนุษย์เด็กชาวลาวพบว่าเหยื่อทั้ง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพปกติคือบิดามารดาอาศัยอยู่ร่วมกัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และสถานภาพครอบครัวของเหยื่อค้ามนุษย์
เด็กชาวกัมพูชา เมียนมา และลาว (คน)

สัญชาติ	ระดับการศึกษา				ขนาดครอบครัว			สถานภาพครอบครัว		
	ไม่ได้เรียน	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	เล็ก (ลูก 1-2 คน)	กลาง (ลูก 3-4 คน)	ใหญ่ (ลูก 5 คน ขึ้นไป)	ปกติ	หย่าร้าง	อื่นๆ
กัมพูชา	9	2	-	-	2	4	5	6	2	3
เมียนมา	4	6	1	-	6	2	3	4	3	4
ลาว	2*	6	2	1	1	2	8	11	-	-
รวม	15	14	3	1	9	8	16	21	5	7

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือและเด็กที่มีความรู้เพียงแค่ระดับประถมศึกษามีโอกาสสูงมากในการเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์เด็ก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 87.9 ในขณะที่เด็กที่มาจากครอบครัวครอบครัวขนาดใหญ่มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 และสถานภาพทางครอบครัวของบิดามารดาอยู่ร่วมกันมีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์เด็กสูงมากเช่นกัน ซึ่งสาเหตุหลักมาจากความยากจน ดังภูมิหลังของกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีเหยื่อเด็กชาวกัมพูชา: เดี่ยว (นามสมมติ) อายุประมาณ 9 ปี มีพี่น้องทั้งหมด 10 คน โดยเดี่ยวเป็นลูกคนที่ 9 อาศัยอยู่หมู่บ้านไต่หะมัย ตำบลปอยเปต อำเภอโอจโงโรย จังหวัดบันเตียเมียนเจย เดี่ยวได้เรียนหนังสือเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การประกอบอาชีพในครอบครัว พบว่าแม่ไม่มีอาชีพ พี่สาวและพี่ชายของเดี่ยวมาทำงานในประเทศไทย 2 คน ส่วนอีก 2 คนไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย บิดา มารดาแยกกันอยู่(เดี่ยว, สัมภาษณ์, 2559)

ส่วนรูปแบบการค้ามนุษย์เด็ก พบว่าเด็กชาวกัมพูชา เมียนมา และลาว จำนวน 33 คนที่เคยตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้นเป็นการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเภทการบังคับใช้แรงงานจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 แบ่งเป็นชาย 12 คน และ หญิง 8 คน นอกจากนั้นเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อการบริการทางเพศจำนวน 5 คน คิดเป็น

ร้อยละ 15.2 โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นเด็กหญิงชาวลาว นอกจากนี้ยังพบว่าเหยื่อค้ำมนุษย์เด็กเคยตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในงานประมง และการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับให้ขอตาน อย่างละ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 โดยเหยื่อค้ามนุษย์ในงานประมงมีเพียงเด็กชาวกัมพูชาและเมียนมาเท่านั้น ส่วนเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับขอตานพบว่าทั้ง 4 คน เป็นชาวกัมพูชาทั้งหมด (ตารางที่ 2)

กรณีเหยื่อเด็กชาวเมียนมา: จอจอไถ่ (นามสมมติ) อายุ 10 ขวบ เกิดที่จังหวัดระนอง ประเทศไทย มีพี่น้องทั้งหมดจำนวน 9 คน จอจอไถ่เป็นลูกคนที่ 6 พ่อแม่อพยพมาจากเมียนมา มาทำงานที่จังหวัดระนอง โดยพ่อเคยออกเรือเป็นลูกจ้างในเรือประมง แม่มีอาชีพเก็บหอยขาย จอจอไถ่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ศูนย์เด็กเล็กในชุมชน ปัจจุบันพ่อไม่สามารถออกเรือได้อีกแล้วเพราะสุขภาพไม่ดี ดังนั้น จอจอไถ่จึงถูกแม่ส่งให้ไปขอตานที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง ตั้งแต่อายุได้ 7 ขวบ โดยเริ่มงานตั้งแต่ไถ่ขัน (06.00 น.) และบ่อยครั้งที่แม่ให้หยุดเรียนหนังสือ (จอจอไถ่, สัมภาษณ์, 2559)

ตารางที่ 2 รูปแบบการค้ามนุษย์เด็กชาวกัมพูชา เมียนมา และ ลาว (คน)

สัญชาติ	การค้ามนุษย์เพื่อ บริการทางเพศ		การค้ามนุษย์เพื่อ การบังคับใช้ แรงงาน		การค้ามนุษย์ใน งานประมง		การค้ามนุษย์เพื่อ การบังคับให้ขอตาน	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
กัมพูชา	-	1	3	4	1	-	2	-
เมียนมา	-	1	4	1	3	-	2	-
ลาว	-	3	5	3	-	-	-	-
รวม	-	5	12	8	4	-	4	-
ทั้งหมด	5 (15.2%)		20 (60.6%)		4 (12.1%)		4 (12.1%)	

จากข้อมูลในตารางที่ 2 ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเหยื่อค้ามนุษย์เด็กชาวลาวเข้าสู่รูปแบบการค้ามนุษย์เพื่อบริการทางเพศ และ เพื่อการบังคับใช้แรงงานเท่านั้น ไม่

ปรากฏว่าชาวลาวเข้าสู่การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับให้ขอทานเลยซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ และ หน่วยงานภาคเอกชน ดังนี้

“...จังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งค้าประเวณีผู้หญิงลาวเหมือนจังหวัดอุดรธานี หรือ หนองคาย เด็กผู้หญิงชาวลาวมักเข้ามาทำงานในร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ และมีเรื่องการค้าประเวณี...” (เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุบลราชธานี, สัมภาษณ์, 2559)

“...สถานการณ์การค้ามนุษย์ในเด็กส่วนใหญ่เด็กจากกัมพูชาเข้ามาเพื่อขอทาน และขายดอกไม้ ส่วนเด็กชาวมียนมา มีจำนวนรองจากชาวกัมพูชา แต่อย่างไรก็ตามไม่พบการเข้ามาขอทานในเด็กชาวลาว...” (เจ้าหน้าที่สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด บ้านภูมิเวท, สัมภาษณ์, 2559)

“...การค้ามนุษย์โดยเฉพาะเด็กชาวลาวมีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าในอดีตเพราะความต้องการมีชีวิตที่ดีกว่าประกอบกับสื่อต่างๆที่ประชาชนลาวได้รับจากประเทศไทยผ่านทางโทรทัศน์และสื่ออื่นๆ ตลอดจนรายได้ที่ถูกนำเสนอให้เห็นว่าสูงและได้ง่ายทำให้ความต้องการที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยหรือไปต่อยังประเทศอื่นๆ มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงและเด็กหญิง ส่วนงานที่เลือกส่วนใหญ่แล้วเป็นงานด้านบริการร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะและสุดท้ายเข้าสู่งานขายบริการทางเพศ ชาวลาวทั้งเด็กและผู้ใหญ่ส่วนมากทำงานด้านบริการมากกว่างานประเภทอื่น งานด้านเกษตรมีบ้างแต่ไม่มากนัก งานด้านประมงมีน้อยมาก ส่วนเด็กที่ขอทานมีบางส่วนซึ่งไม่มากนักและมักอยู่ตามเมืองใหญ่เช่น นครหลวงเวียงจันทร์ ส่วนเด็กที่เป็นชนเผ่ามักมาขอทานในแถบชายแดนจังหวัดเชียงราย...” (เจ้าหน้าที่มูลนิธิพิทักษ์สตรี, สัมภาษณ์, 2559)

ส่วนรูปแบบการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เด็กนั้นมีความสลับซับซ้อนหลายรูปแบบ เช่น 1) การสมัครใจของเหยื่อ 2) การสมรู้ร่วมคิดของบุคคลในครอบครัวผ่านนายหน้าโดยนายหน้าจะจ่ายเงินให้ครอบครัวของเหยื่อจำนวนหนึ่งเป็นจำนวนไม่กี่พันบาท 3) การลักพาตัวเด็กเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์เด็กโดยที่ครอบครัวของเด็กไม่ทราบ จากข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่า เด็กจำนวน 7 คนจาก 33 คน ตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์เด็กแบบสมัครใจ คิดเป็นร้อยละ 21.2 ส่วนที่เหลืออีก 23 คน คิดเป็นร้อยละ 69.7

เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองเด็กด้วยนายหน้าทั้งชาวไทย ชาวเวียดนาม ตลอดจนญาติเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้เหยื่อเด็กเข้าสู่กระบวนการคุ้มครอง ส่วนอีก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองเด็กโดยการถูกลักพาตัว นอกจากนี้ยังพบว่าสถานะการเข้าเมืองของเหยื่อคุ้มครองเด็กเกือบทั้งหมดเข้าสู่ประเทศไทยแบบผิดกฎหมาย โดยอาศัยการเดินทางผ่านช่องทางธรรมชาติทางบกและทางทะเล มากถึง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 และผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 57.6 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สถานะการเข้าเมือง ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจ และ รูปแบบการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ (คน)

สัญชาติ	สถานะการเข้าเมือง						ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจ						รูปแบบการตกเป็นเหยื่อ					
	ถูกต้อง		ผิดกฎหมาย		อื่นๆ		ตนเอง		พ่อแม่ผู้ปกครอง		อื่นๆ		สมัครใจ		นายหน้า		ลักพาตัว	
	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ
กัมพูชา	-	-	4	4	2	1	1	1	3	2	2	2	1	1	3	3	2	1
เมียนมา	-	-	2	5	2	2	2	1	4	3	-	1	3	2	5	1	-	-
ลาว	1	1	5	4	-	-	2	2	4	3	-	-	-	-	6	5	-	-
รวม	2		24		7		9		19		5		7		23		3	
ร้อยละ	6.1		72.7		21.2		27.3		57.6		15.1		21.2		69.7		9.1	

ในด้านกลไกการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในเด็ก พบว่าประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศมากขึ้นในความพยายามป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 อีกทั้งยังได้ประกาศใช้นโยบายยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นแผนระยะยาว 6 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ.2554-2559 ตลอดจนได้ดำเนินงานภายใต้หลักการ 5 P ดังนี้ 1) ด้านการดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย (Policy) โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ 2) ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ (Prevention) โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 3) ด้านการป้องกัน (Protection) โดยกระทรวงแรงงาน 4) ด้านนโยบายและ

กลไกการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ (Prosecution) โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ 5) ด้านความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ (Partnership) โดยกระทรวงต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวยังพบข้อจำกัดในหลายด้านทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ จึงทำให้กลไกการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในเด็กไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ซึ่งสามารถเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ถึงแม้จะมีหลักการในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อในคดีค้ามนุษย์ ได้แก่วิธีการที่ให้ความคุ้มครองด้านความปลอดภัย มาตรการเรียกหรือชดเชยความเสียหาย และมาตรการการฟื้นฟูและส่งกลับคืนสู่ครอบครัว แต่หลักการดังกล่าวยังมีข้อจำกัดหลายด้าน โดยเฉพาะการส่งกลับเหยื่อสู่ประเทศต้นทางเพราะหน่วยงานในประเทศเพื่อนบ้านมักมีขั้นตอนการปฏิบัติที่แตกต่างกัน และบางประเทศมีข้อจำกัดด้านการประเมินสภาพครอบครัวของเด็กทำให้มีโอกาสสูงที่เด็กอาจต้องกลับเข้าสู่การเป็นเหยื่ออีก...” (เจ้าหน้าที่มูลนิธิกระจกเงา, สัมภาษณ์, 2559)

“...กลไกการแก้ไขปัญหาในระดับจังหวัดยังมีปัญหาในเรื่องของความต่อเนื่องทำให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่ต่อเนื่องเช่นกัน เนื่องจากมีการโยกย้ายข้าราชการทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง ส่วนด้านการติดตามผลพบว่าการติดตามประเมินผลของรัฐยังไม่ชัดเจน ส่วนการบังคับใช้กฎหมายพบว่ามีการใช้กฎหมายอย่างไม่เคร่งครัดและในหลายพื้นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อน จึงทำให้การจัดการกับขบวนการนายหน้าและขบวนการค้ามนุษย์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร...ส่วนด้านกระบวนการยุติธรรมพบว่ากรณีการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมของไทยมีความล่าช้ามาก เนื่องจากมีหลายขั้นตอน และบ่อยครั้งทำให้เหยื่อเกิดความเครียด และไม่ยอมอยู่ที่บ้านพักนาน...” (เจ้าหน้าที่มูลนิธิพิทักษ์สตรี, สัมภาษณ์, 2559)

อภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เหยื่อค้ามนุษย์เด็กทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์คือ 1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ความยากจนซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับอัตราการใช้แรงงานเด็กเนื่องจากภาวะความยากจนทำให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถเข้าเรียนหนังสือ อัตราการใช้

หนังสือและการอ่านออกเขียนได้จึงอยู่ในระดับต่ำซึ่งง่ายต่อการถูกชักจูงและตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ำมนุษย์ 2) ปัจจัยทางด้านครอบครัว ซึ่งเห็นได้จากอัตราการเกิดของสมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่แล้วพบว่ายิ่งครอบครัวมีขนาดใหญ่ (มีบุตรมากกว่า 5 คนขึ้นไป) เท่าใดย่อมเอื้อให้เด็กเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์เนื่องจากครอบครัวไม่สามารถรับภาระเลี้ยงดูเด็กเหล่านั้นได้ และข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่าบุคคลในครอบครัวมีส่วนสำคัญมากในการตัดสินใจและหลายกรณีพบว่าบุคคลในครอบครัวสมยอมให้เหยื่อเด็กเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์เพื่อแลกกับเงินเพียงไม่กี่พันบาทที่ครอบครัวจะได้รับ ส่วนรูปแบบของการเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์พบว่าเด็กมากกว่าร้อยละ 50 เข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานโดยเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมโดยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าระดับและมีวิถีชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กส่วนใหญ่เข้าสู่ประเทศไทยแบบผิดกฎหมาย หรือ ลักลอบเข้าเมืองผ่านพรมแดนธรรมชาติโดยมีกระบวนการค้ำมนุษย์ข้ามชาติเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะตัวแทนหรือนายหน้า ดังนั้นเมื่อนำแนวคิดที่เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับการให้เป็นแรงงานที่ถูกบังคับซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ ความต้องการของนายจ้าง การเข้ามาของผู้ใช้แรงงาน ตลาดแรงงาน และ แนวคิดมรดกวัยโลกาภิวัตน์กับกระบวนการการกลายเป็นสินค้าของมนุษย์ที่มองทุนนิยมทำให้มนุษย์กลายเป็นสินค้ามีมูลค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยน เมื่อนายจ้างมีความประสงค์ต้องการแรงงานมากจึงทำให้เด็กจากประเทศเมียนมา ลาว และ กัมพูชาเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยโดยหวังผลตอบแทนที่ดีกว่าการทำงานอยู่ในประเทศของตนเอง ประกอบกับครอบครัวและคนใกล้ชิดมองว่าเด็กเหล่านี้มีมูลค่าเสมือนเป็นสินค้าจึงทำให้ครอบครัวขายเด็กเหล่านี้ให้กับกระบวนการค้ำมนุษย์เพื่อแลกเงินจำนวนไม่มากนัก สะท้อนให้เห็นถึงการลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับสิทธิในการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเนื่องจากเด็กเหล่านี้มีสถานะเป็นเพียงแค่อินทรีย์ราคาถูกในตลาดแรงงานเพื่อตอบสนองความต้องการของนายจ้างชาวไทยที่เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าค่าจ้างแรงงาน สวัสดิการ ความเป็นอยู่ของแรงงานอพยพเหล่านี้เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานท้องถิ่นชาวไทยแล้วจะได้รับในอัตราที่น้อยกว่า แต่กลับพบว่าสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้าง สวัสดิการในประเทศต้นทางที่เหยื่ออพยพออกมา จึงทำให้

เด็กกลุ่มนี้ยินยอมเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ ประกอบกับภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์พบว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความก้าวหน้าเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผลักดันให้เด็กเข้าถึงข้อมูลยังประเทศปลายทางได้ง่ายขึ้น และสามารถเปรียบเทียบถึงความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของค่าจ้างแรงงานระหว่างประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง ผนวกกับการเดินทางข้ามมายังประเทศปลายทางที่ง่ายและราคาไม่แพงผ่านการลักลอบเข้าทางด่านพรมแดนธรรมชาติ ทำให้เด็กเหล่านี้ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์และง่ายต่อการหลอกลวงจากอาชญากรข้ามชาติ ที่สำคัญกฎหมายของประเทศไทยไม่สามารถเข้าถึงเนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมข้ามชาติมีการคาบเกี่ยวกับนอกราชอาณาจักรไทย อีกทั้ง การบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้มงวดเท่าที่ควร ประกอบกับกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีความล่าช้า ส่งผลให้กฎหมายไทยไม่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขการค้ามนุษย์เด็ก นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีชัย ระเบียบ และ งานวิจัยของกิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐและคณะ ซึ่งพบว่าสาเหตุหลักที่ผลักดันให้เข้าสู่การค้ามนุษย์ เกิดจากสภาพครอบครัวที่ยากจน บิดามารดาแยกทางกัน สถานะทางครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ มีหนี้สินมาก และการเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์เพราะต้องการแสวงหาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของชนกพล สกลผลดุงเขตต์ และงานวิจัยของพงษ์ธร สำราญ ที่ระบุว่าปัญหาของการค้ามนุษย์เกิดจากประเทศไทยยังขาดมาตรการที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา ในขณะที่เดียวกันผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของภัทรวรรณ เวชชาศาสตร์ และ ศิระ สว่างศิลป์ซึ่งระบุว่าแนวทางการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ควรจะต้องกระทำผ่านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และ บูรณาการในทุกภาคส่วนจึงจะประสบความสำเร็จ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยผลักดันที่สำคัญในการเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์เด็ก ชาวกัมพูชา เมียนมา และ ลาว พบว่าปัจจัยที่ส่งผลและเกี่ยวข้องกันจนเป็นแรงผลักดันให้เด็กตกต้องเข้าสู่ขบวนการก่อนเวลาอันควรประกอบด้วยความยากจนของครอบครัว แต่

อย่างไรก็ตามความยากจนไม่ได้เป็นเงื่อนไขหลักเพียงอย่างเดียวที่ทำให้เด็กต้องเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์เท่านั้น แต่มักจะเป็นปัจจัยอื่นๆที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันกับปัจจัยความยากจนซึ่งปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงผลักดันให้เด็กเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ประกอบด้วย การขาดโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนสถานภาพและความสัมพันธ์ในครอบครัว ในขณะที่ปัจจัยที่ดึงดูด การเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์เด็กขาวเมียนมา กัมพูชาและลาวพบว่า สืบเนื่องจากความต้องการแรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่เสี่ยงอันตราย งานสกปรกและงานยากลำบาก ซึ่งแรงงานในประเทศไทยไม่ทำ เช่น แรงงานในโรงงานประมง จึงทำให้เกิดช่องว่างและมีแรงงานขาวเมียนมาเข้ามาทดแทนแรงงานไทยในอุตสาหกรรมประมง นอกจากนี้ปัจจัยดึงดูดอีกประการคือช่องทางการเข้าเมือง พบว่า การเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยในฐานะเมืองปลายทางและเมืองผ่านสามารถกระทำได้ง่ายมากเนื่องจากมีพรมแดนธรรมชาติที่ติดกัน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถกวดขันได้อย่างเข้มงวด ส่วนรูปแบบการบังคับใช้แรงงานเด็กขาวเมียนมา กัมพูชา และลาวจากกระบวนการค้ามนุษย์ พบว่ามี 4 รูปแบบหลักคือ การค้ามนุษย์เพื่อการบริการทางเพศ การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน การค้ามนุษย์ในโรงงานประมง และการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับให้ขอทาน ถึงแม้จะมีกลไกในการแก้ไขปัญหาในระดับชาติและระดับนานาชาติแต่ยังพบว่าปัญหาการค้ามนุษย์เด็กยังคงอยู่ตังนั้นเพื่อให้กลไกการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เด็กประสบความสำเร็จควรดำเนินการ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรนำมาตรฐานและพันธกรณีระหว่างประเทศมาผลักดันการพัฒนา กฎระเบียบและกลไกการขับเคลื่อนภายในประเทศให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและให้เป็นรูปธรรม
- 2) ควรการเร่งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศต้นทางผ่าน และปลายทาง ในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างเป็นระบบทั้งในเชิงนโยบาย การกำหนด แนวทางการทำงานและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในระยะยาว ตลอดจนลดช่องว่างความแตกต่างทางกฎหมายและข้อมูลของแต่ละประเทศ

3) ควรบูรณาการความร่วมมือเชิงนโยบายโดยการบูรณาการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อสร้างมาตรฐานและความเป็นเอกภาพของการดำเนินการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดี และเป็นการสร้างความตระหนักรู้และองค์ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการค้ามนุษย์และอาชญากรรมข้ามชาติ

4) ควรเร่งส่งเสริมพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรและภาคประชาสังคมระหว่างประเทศด้วยส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศเรื่องการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ เพื่อให้ประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างตรงไปตรงมามีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชน และนำไปสู่การพัฒนานโยบายและกลไกที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคต่อการแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เสริมสร้างความร่วมมือที่มีความเป็นเอกภาพของกลไกและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการสร้าง ความชัดเจนและลดความทับซ้อนของภาระหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบการดำเนินการได้ในทุกด้าน โดยทั้งจากภายนอกและผ่านหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้น

2) การสร้างความโปร่งใสเชิงปฏิบัติด้วยเสริมสร้างความร่วมมือในระดับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อการแก้ปัญหาค้ามนุษย์ ระหว่างภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายต่างๆ ทรัพยากรบุคคลและงบประมาณที่มีจำกัดต่อภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น การขาดมาตรการบังคับให้มีการดำเนินการตามนโยบาย การขาดระบบการรายงานและประเมินผลนโยบายที่ชัดเจนและเป็นเอกภาพ

3) ควรสร้างความมีประสิทธิภาพในการบูรณาการความร่วมมือ โดยการบูรณาการความร่วมมือเชิงปฏิบัติเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายในระดับจังหวัดที่มีปัญหาการค้ามนุษย์ที่รุนแรง

4) จัดทำฐานข้อมูลดำเนินการสำรวจการทำงานของเด็กในกิจการที่เป็นกลุ่มเสี่ยงโดยเฉพาะเด็กต่างด้าว เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนแก้ไขปัญหา รวมถึง

เป็นการแสดงข้อมูลที่แท้จริงของสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กที่เลวร้ายในประเทศไทย และกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

5) ควรมีการพัฒนากลไกร่วมระหว่างรัฐและภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อน การแก้ปัญหาตามข้อเสนอของนานาประเทศในเวที UPR รอบที่2 ตามที่รัฐบาลได้รับ ข้อเสนอแนะมาแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ และคณะ. (2558). การค้าประเวณีหญิงจากประเทศในแถบ อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทย. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. สมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2547). นิติปรัชญา. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2560. จาก [http://e-book.ram.edu/e-book/inside/html/dlbook.aspMcode=LW201\(47\)](http://e-book.ram.edu/e-book/inside/html/dlbook.aspMcode=LW201(47)).
- ชนกพล สกลผดุงเขตต์. (2545). การป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีของหญิงและ เด็ก : ศึกษาอนุสัญญา ระหว่างประเทศและเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมาย ต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีชัย ระเบียบ. (2555). กระบวนการค้าประเวณีหญิงข้ามชาติ: ศึกษากรณีหญิงต่างด้าว ในจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารวิทยบริการ ปีที่23 หน้า 10-30 ฉบับที่ 3 กันยายน- ธันวาคม 2555.
- พงษ์ธร สำราญ. (2549). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณีในสถานบริการ อาบ อบนวด. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ภัทรารวรรณ เวชศาสตร์. (2558). แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างบูรณาการ. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ปีที่6 หน้า 67-81 ฉบับที่4 กันยายน- ธันวาคม 2558.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. (2549). ทศนคติและพฤติกรรมครอบครัวของผู้ตกเป็นเหยื่อและ กลุ่มเสี่ยงที่มีผลให้เกิดการค้ามนุษย์ฯ. สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริระ สว่างศิลป์. (2557). แนวทางเสริมสร้างศักยภาพการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ของไทย:ศึกษาเปรียบเทียบ Trafficking Victims Protection Act 2000 ของสหรัฐอเมริกาและพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551. หลักสูตรนักบริหารการทูตกระทรวงการต่างประเทศ รุ่นที่ 6.

ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2558. จาก <https://www.caht.ago.go.th/index.php/248>.

ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). นโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2555-2559. บริษัท อีเล็ฟแวนด์คัลเลอร์ จำกัด.

สถานทูตสหรัฐฯและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2559). รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี 2559. สืบค้น เมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2560. จาก <https://th.usembassy.gov/th/statement-2016-trafficking-persons-tip-report-th/>

สารระนำรัฐของกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ของสหรัฐฯ. (ม.ป.ป.) สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2560. จาก<http://thaiembdc.org/>

Emmers, R. (2003). The threat of transnational crime in Southeast Asia: Drug trafficking, human smuggling and trafficking, and sea piracy. Madrid: UNSCI Discussion Paper Series.

UNODC. (2004). UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME AND THE PROTOCOLS THERETO. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2558. จาก <https://www.unodc.org>

สัมภาษณ์

เจ้าหน้าที่มูลนิธิพิทักษ์สตรี, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2559.

เจ้าหน้าที่สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด บ้านภูมิเวท, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20กรกฎาคม 2559.

เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุบลราชธานี, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2559.

เจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ บ้านศรีสุราษฎร์, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2559.

เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กกระนอง, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2559.

เจ้าหน้าที่มูลนิธิกระเจา, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2559.

เจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภาคอีสาน, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2559.

จจจไถ่, แรงงานเด็กชาวเมียนมา, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 7 ธันวาคม 2558.

เตียว, แรงงานเด็กชาวกัมพูชา, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 22 มกราคม 2559.